

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>

УДК 338.23

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE UKRAINIAN ECONOMY: CURRENT STATE AND RATING ASSESSMENT

Смесова Вікторія Леонідівнадоктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-4659>**Яськов Євген Олегович**здобувач ступеня доктора філософії з економіки,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5534-7453>**Smiesova Viktoriia, Yaskov Yevhenii**
Dnipro University of Technology

У статті проаналізовано сучасний стан процесу інвестування в Україні та проблеми залучення прямих іноземних інвестицій у повоєнну економіку. Висвітлено місце України у міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості, обґрунтовано основні виклики та ризики для внутрішніх і зовнішніх інвесторів, що зумовили погіршення інвестиційного клімату. Виявлено основні фактори, що чинять негативний вплив та знижують інвестиційну привабливість національної економіки України, а також фактори, що чинять позитивний вплив на інвестиційний клімат та залучення інвестицій. Окреслено перспективи підвищення інвестиційної привабливості України у зв'язку з отриманням Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, розширення економічних зв'язків з країнами Європи та США, отриманням економічної і фінансової допомоги для відновлення економіки України від країн-партнерів.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, рейтингова оцінка, інвестиційна діяльність, прями іноземні інвестиції, інновації.

The relevance of the research topic lies in the need to address the problem of outflow of investment capital from the Ukrainian economy since the beginning of the war, which negatively affects the results of economic activity of enterprises, employment of the population, stability of the national currency and requires the creation of favorable conditions for attracting investment funds to Ukraine. The purpose of the article is to analyze the current state and problems of investment attractiveness of Ukraine's economy, Ukraine's place in international investment attractiveness rankings, and to substantiate the factors which reduce and increase its investment attractiveness at the current stage of development. The main reasons that led to the decline in Ukraine's investment attractiveness in 2018–2023 are identified. The article has analyzed the current state of the investment process in Ukraine and the problems of attracting foreign direct investment in the post-war economy. Ukraine's place in the international investment attractiveness rankings has been highlighted, the main challenges and risks for domestic and foreign investors that have led to the deterioration of the investment climate are substantiated. The main factors that have a negative impact and reduce the investment attractiveness of the national economy of Ukraine, as well as factors that have a positive impact on the investment climate and investment attraction are identified. The authors have outlined the prospects for increasing the investment attractiveness of Ukraine in connection with Ukraine's obtaining the status of a candidate for accession to the EU, expanding economic ties with the countries of Europe and the United States, and receiving economic and financial assistance from partner countries to restore Ukraine's economy. The authors have substantiated the positive changes that have taken place in the Ukrainian economy as a result of digitalization of the public sector, public services and business, which can become a comparative advantage of Ukraine and facilitate investment decisions by foreign investors.

Keywords: investment, investment attractiveness, rating assessment, investment activity, foreign direct investment, innovation.

Постановка проблеми. Сучасні умови розвитку економіки будь-якої країни світу визначаються її можливостями для залучення потенційних інвесторів а, отже, рівнем її інвестиційної привабливості. Для того, щоб у країні випускалася конкурентоспроможна продукція, ефективно функціонував бізнес, розвивалася торгівля та створювалися технології, необхідні інвестиції.

Останні будуть приходити у національну економіку в тому випадку, якщо у ній створено сприятливі умови для відкриття та ведення бізнесу, забезпечується захист прав власності та інвестицій, у інвесторів є доступ до економічних ресурсів у цій країні, у самій економіці цієї країни спостерігається економічне зростання та розвиток. Це стосується як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів, як окремих суб'єктів інвестування, так і урядів країн, що виступають в якості інвесторів.

Актуальність дослідження інвестиційної привабливості посилилася також у зв'язку з ситуацією, в якій опинилася українська економіка. Війна, зруйновані об'єкти інфраструктури і підприємства потребують відновлення та відбудови. Відтік трудових ресурсів із країни в якості біженців до інших країн світу вимагає розробки відповідної політики у сфері зайнятості для їх повернення додому. Економічна криза, інфляція, падіння випуску та занепад всіх галузей економіки зумовлюють реалізацію інвестиційної політики держави, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного середовища та покращення інвестиційної привабливості української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна привабливість як предмет наукового аналізу розглядалася багатьма вченими-економістами, серед яких виділяються роботи Чапляк Н., Венгуренко Т., Плахотнюк В., Костырко Л., Серебряк К., Середи О., Зайцева Л., Якушко І. Науковці досліджували сутність інвестиційної привабливості, її спільні та відмінні характеристики з інвестиційним кліматом, сформулювали підходи до її оцінювання, проводили аналіз інвестиційної привабливості на макро-, мікро-, мезоекономічному рівнях, висвітлювали проблеми, що зумовлюють зниження інвестиційної привабливості та його наслідки [1; 2]. Окрему увагу вчені приділили дослідженню інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості України, факторів і викликів, що на неї впливають в умовах глобалізації, шляхам активізації інвестиційної діяльності та покращення інвестиційного клімату [3; 4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на широкий фокус дослідження науковців в сфері інвестиційної привабливості, більш глибокого аналізу потребують питання, пов'язані, з одного боку, зі зниженням інвестиційної привабливості України в умовах війни, а, з іншого боку, з чинниками, які сприяють цьому процесу та навпаки – створюють засади для покращення ситуації і підвищення інвестиційної привабливості української економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз сучасного стану та проблем інвестиційної привабливості економіки України, місця України у міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості, обґрунтування факторів, що знижують та підвищують її інвестиційну привабливість на сучасному етапі розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна привабливість виступає однією з головних передумов розвитку будь-якої країни, оскільки є запорукою залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) і відповідно отримання можливостей для створення нових робочих місць, збільшення доходів населення і країни, обміну новими технологіями, виробництва і споживання конкурентоспроможних продуктів, виходу на міжнародні ринки тощо [5; 6]. Питання інвестиційної привабливості є важливим і актуальним для української економіки, особливо на сучасному етапі її функціонування у стані війни.

Останній аспект відчутно позначився на розумінні обмежень у досягненні інвестиційної привабливості. Так, до початку війни серед проблем, які негативно впливали на інвестиційну привабливість України, були непрозорість органів влади і судової системи, бар'єри для виходу України на світові ринки товарів, ресурсів, інвестиційного капіталу у зв'язку з її сировинною спеціалізацією, нерозвиненістю обробної промисловості та низьким рівнем розвитку виробництва кінцевої продукції, низькою конкурентоспроможністю товарів, корупцією на всіх ланках державного регулювання, а також у бізнес-середовищі, судових інстанціях тощо [5]. Зараз під час війни Україна потребує значних інвестиційних коштів для відновлення зруйнованих підприємств, особливо стратегічно важливих та експортних підприємств, пошкодженої інфраструктури, у т.ч. енергетичної та транспортної, виробництва сільськогосподарської продукції, запуску виробництва екологічно чистої та конкурент-

тоспроможної продукції в сфері металургії, комп'ютерних технологій, засобів захисту, у т.ч. промислових і військових дронів тощо [6]. Тому у сучасних умовах питання інвестиційної привабливості є одним із нагальних для української економіки.

За даними ЮНКТАД протягом 2000–2022 рр. в Україні відбувалися коливання обсягів залучених та розміщених ПІІ (рис. 1). У 2000–2021 рр. рівень ПІІ, які отримала Україна, постійно зростає, і у 2021 році іноземні інвестори вклали в Україну вже в 16,97 разів більше, ніж у 2000 році. З початком війни в Україні залучені ПІІ почали різко скорочуватися (на 22,25% у 2022 р. порівняно з 2021 р.) [7].

Відповідно до даних Міністерства фінансів України (табл. 1), які дуже сильно різняться з даними ЮНКТАД, різке падіння ПІІ в Україні відбувалося спочатку у 2015 році як наслідок початку воєнної агресії з боку росії та захоплення нею Криму і частини Донецької області, потім у 2020 році – внаслідок розгортання пандемії COVID-19 та обмеженню економічних зв'язків, а також у 2022 році – з початком повномасштабної війни росії проти України. Зокрема, падіння залучених ПІІ у 2022 р. порівняно з 2021 р. становило 5,8 рази. При цьому з країни було виведено 529 млн \$ США, що в абсолютних змінах склало 727 млн \$ США порівняно з 2021 р. [8].

Така ж динаміка є характерною і для сальдо ПІІ, яке найбільше впало у 2020 р., було від'ємним та складало (-950) млн \$ США або у відносному вимірі знизилося на 118,23%. З початку війни у 2022 р. сальдо ПІІ було позитивне, однак склало тільки 623 млн \$ США, у 2023 році сальдо ПІІ збільшилося до

4205 млн \$ США в результаті надходження у країну інвестиційних ресурсів від країн-союзників і партнерів.

У цілому для України у 2022 р. був характерний значний відтік ПІІ, обсяги інвестицій багатьох країн були від'ємні, інвестори масово виводили кошти в інші країни у зв'язку з високими ризиками інвестування в країну, в якій йде війна, небезпекою для життя і бізнесу, руйнуванням інфраструктури, загостренням економічної кризи (рис. 2).

Однак були закордонні країни-інвестори, які, не зважаючи на війну, залишилися в Україні та вкладали в неї ПІІ. Найголовнішими кінцевими інвесторами в українську економіку у 2022 році були такі країни як Швейцарія (362 млн \$ США), Великобританія (266,8 млн \$ США), США (215,4 млн \$ США), Люксембург (262,4 млн \$ США), Франція (213,7 млн \$ США), Угорщина (150,4 млн \$ США), частка інвестицій яких була найбільшою у загальній структурі [9].

Традиційно такі країни як Великобританія, Швейцарія, Австрія вважаються офшорними територіями, в яких розвинений банківський сектор, обслуговується потужні представники сектору бізнесу, нагромаджується значний фінансовий капітал, наявні податкові пільги тощо. Тому дуже багато наших співвітчизників виводить свій капітал саме в ці країни і більшість таких інвестицій – це інвестиції, вивезені українським бізнес-сектором в офшори.

До таких країн також відноситься Кіпр та Британські Віргінські острови, однак для цих країн у 2022 році було характерне виведення капіталу з України.

З іншого боку, у 2021–2022 рр. негативні зміни відбулися і в інвестиційних операціях за видами економічної діяльності (табл. 2).

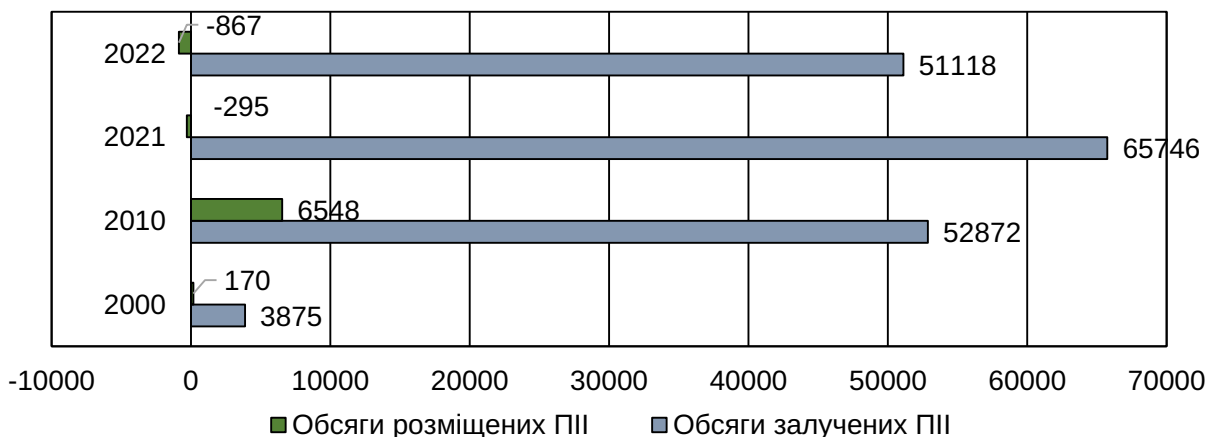

Рис. 1. Обсяги залучених та розміщених ПІІ в Україні за даними ЮНКТАД, млн \$ США

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

Таблиця 1

Динаміка ПІІ в Україні у 2002-2023 рр., млн \$ США

	ПІІ, вкладені в Україну, млн \$ США	Абсолютні зміни, млн \$ США	Темпи приросту, %	ПІІ, розміщені Україною, млн \$ США	Абсолютні зміни, млн \$ США	Темпи приросту, %	Сальдо ПІІ, млн \$ США	Абсолютні зміни, млн \$ США	Відносні зміни, %
2002	693	-	-	-5	-	-	+698	-	-
2003	1424	+731	105,48	13	+18	-360,00	+1411	+713	102,15
2004	1715	+291	20,44	4	-9	-69,23	+1711	+300	21,26
2005	7808	+6093	355,28	275	+271	6775,00	+7533	+5822	340,27
2006	5604	-2204	-28,23	-133	-408	-148,36	+5737	-1796	-23,84
2007	9891	+4287	76,50	673	+806	-606,02	+9218	+3481	60,68
2008	10913	+1022	10,33	1010	+337	50,07	+9903	+685	7,43
2009	4816	-6097	-55,87	162	-848	-83,96	+4654	-5249	-53,00
2010	6495	+1679	34,86	736	+574	354,32	+5759	+1105	23,74
2011	7207	+712	10,96	192	-544	-73,91	+7015	+1256	21,81
2012	8401	+1194	16,57	1206	+1014	528,13	+7195	+180	2,57
2013	4499	-3902	-46,45	420	-786	-65,17	+4079	-3116	-43,31
2014	410	-4089	-90,89	111	-309	-73,57	+299	-3780	-92,67
2015	-458	-868	-211,71	-51	-162	-145,95	-407	-706	-236,12
2016	3810	+4268	-931,88	16	+67	-131,37	+3794	+4201	-1032,19
2017	3692	-118	-3,10	8	-8	-50,00	+3684	-110	-2,90
2018	4455	+763	20,67	-5	-13	-162,50	+4460	+776	21,06
2019	5860	+1405	31,54	648	+653	-13060,00	+5212	+752	16,86
2020	-868	-6728	-114,81	82	-566	-87,35	-950	-6162	-118,23
2021	6687	+7555	-870,39	-198	-280	-341,46	+6885	+7835	+824,74
2022	1152	-5535	-82,77	529	+727	-367,17	+623	-6262	-90,95
2023	4247	+3095	268,66	42	-487	-92,06	+4205	+3582	574,96

Джерело: розраховано авторами за даними Міністерства фінансів України [8]

Падіння інвестиційних вкладень було характерно для більшості галузей і видів діяльності. Відчутно постраждали в результаті виведення інвестицій за кордон такі види діяльності як промисловість (-352,43%), операції з нерухомістю (-55,35%), будівництво (-30,82%), діяльність в сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (-22,11%), професійна, наукова та технічна діяльність (-9,76%), охорона здоров'я (-4,47%) [9].

Відтік ПІІ негативно відобразиться на подальшому функціонуванні і розвитку цих галузей економічної діяльності, відновити який буде дуже складно у майбутньому періоді. Крім того, серед них є промисловість, продукція якої орієнтована на експорт та забезпечує притік валюти в Україну, робочі місця і дохід для населення, а також будівництво, тому

скорочення фінансування цієї галузі негативно вплине на розвиток усіх сфер і суб'єктів господарської діяльності, промислове і транспортне будівництво, соціальну інфраструктуру, будівництво житла для населення, яке відчуватиме підвищення цін на іпотеку тощо. Скорочення ПІІ в сфері наукової та науково-технічної діяльності негативно вплине на розробку нових технологій та технічних розробок, призупинить розвиток науки та спричинить відтік висококваліфікованих кадрів за кордон. Усі ці фактори знижують рейтинг інвестиційної привабливості України [10].

Міжнародне рейтингове агентство Ester&Yang, рейтинг якого є одним із відомих у світі, не проводить окремого дослідження інвестиційної привабливості України, зосереджуючись тільки на країнах ЄС та інших країн

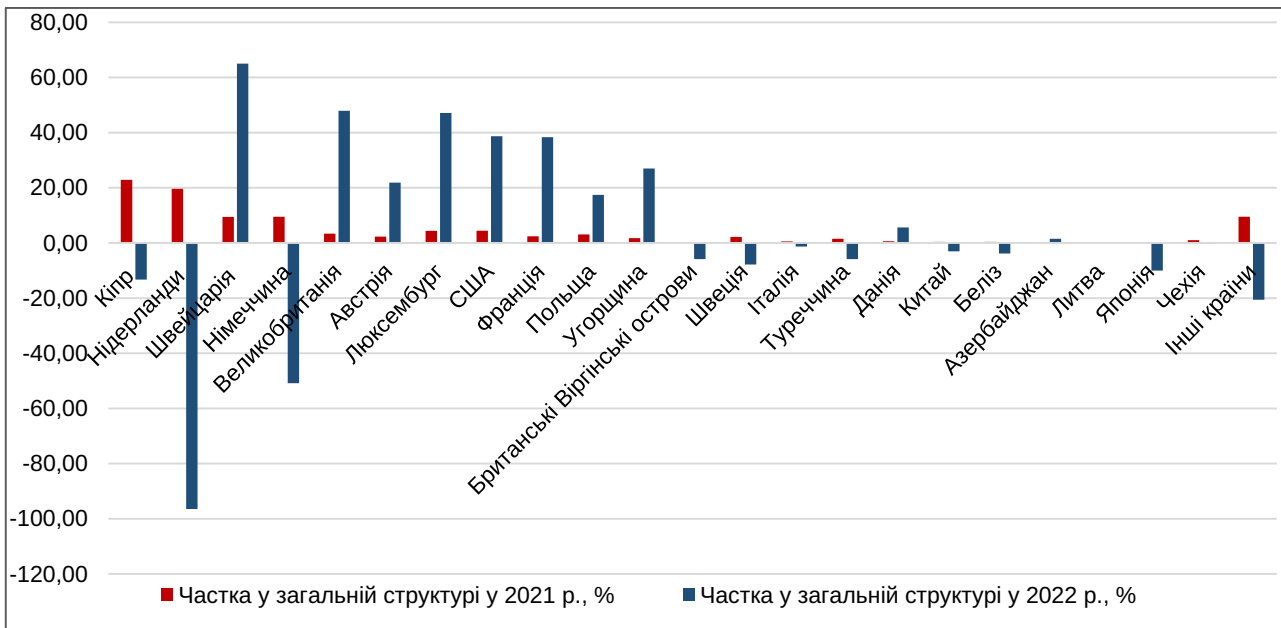

Рис. 2 Структура ПІІ в Україні за країнами-інвесторами у 2021–2022 рр., %

Джерело: розраховано авторами за даними НБУ [9]

Таблиця 2

ПІІ в Україну за видами економічної діяльності у 2021–2022 рр.

	2021		2022		Зміни	
	млн \$ США	%	млн \$ США	%	млн \$ США	%
Сільське, лісове та рибне господарство	1127,76	15,41	378,31	67,93	-749,44	52,53
Промисловість	4039,49	55,18	-1655,38	-297,25	-5694,86	-352,43
Будівництво	74,07	1,01	-166,01	-29,81	-240,08	-30,82
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	656,74	8,97	680,11	122,12	23,37	113,15
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	165,92	2,27	159,58	28,66	-6,34	26,39
Тимчасове розміщення й організація харчування	38,29	0,52	-40,59	-7,29	-78,87	-7,81
Інформація та телекомунікації	-2,08	-0,03	570,5	102,44	572,58	102,47
Фінансова та страхова діяльність	644,64	8,81	1078,9	193,73	434,26	184,93
Операції з нерухомим майном	347,34	4,75	-281,83	-50,61	-629,17	-55,35
Професійна, наукова та технічна діяльність	-37,84	-0,52	-57,23	-10,28	-19,39	-9,76
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	78,89	1,08	-117,13	-21,03	-196,02	-22,11
Соціальне страхування	-0,95	-0,01	0	0,00	0,95	0,01
Освіта	1,07	0,01	0	0,00	-1,07	-0,01
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	29,85	0,41	-22,63	-4,06	-52,48	-4,47
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	8,94	0,12	10,56	1,90	1,62	1,77
Надання інших видів послуг	0,62	0,01	0	0,00	-0,62	-0,01
Нерозподілено за видом економічної діяльності ²	147,24	2,01	24,93	4,48	-122,31	2,47
Всього	7320	100	556,9	100	-6763,1	

Джерело: розраховано авторами за даними НБУ [9]

Європи. Такі дослідження проводить European Business Association (EBA) – компанія, яка з 2008 р. розраховує індекс інвестиційної привабливості країн світу, а також України [11]. Відповідно до цього рейтингу максимальною оцінкою рівня інвестиційної привабливості є інтегральний індекс, що отримується як середньоарифметична величина п'яти компонентів інвестиційного клімату за шкалою Лайкерта і що дорівнює 5 балів. Позитивним індекс вважається, якщо він дорівнює мінімум 4 бали.

Розрахунок індексу заснований на результатах опитування більше 100 найбільш впливових міжнародних та українських підприємств, що і оцінюють інвестиційний клімат у країні, позитивний і негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів.

Результати досліджень інвестиційної привабливості України, проведені EBA (рис. 3), свідчать, що інтегральний індекс мав тенденцію до падіння у 2017–2020 рр. з 3,15 (2017 рік) до 2,51 (2020 рік), дещо відновився після пандемії COVID-19 у 2021 році до 2,84 та знов впав до 2,48 у 2022 р. з початком війни в Україні та 2,44 у 2023 році. 24 % опитуваних оцінили інвестиційний клімат в Україні у 2023 р. як вкрай несприятливий, а 60% скоріше як несприятливий, тобто негативно його оцінили 84% опитуваних. Причому 48% респондентів відмітили, що інвестиційний клімат погіршився, а 48% – що така ситуація буде наявна і у 2024 році. 49% підприємств вважали не вигідними інвестиції в Україні у 2022–2023 рр. [11].

Серед основних негативних чинників, що значно знизили інвестиційну привабли-

вість України на сучасному етапі, можна виділити:

1) війну в Україні, що створює небезпеку для життя і здоров'я людей, капіталу та інших ресурсів, призвела до масштабної вимушеної міграції робочої сили, і яка надалі продовжується;

2) пошкодження об'єктів енергетики та подальші атаки росії на них, що створює енергетичну небезпеку;

3) високий рівень корумпованості на всіх гілках влади та державних структурах, наявність обмежень у доступі до ресурсів;

4) низький рівень сили закону та непрозорість у діяльності судових органів, обмеження можливостей для захисту своїх прав через суд;

5) руйнування інфраструктури – промислової, транспортної, соціальної, інших інфраструктурних об'єктів, а також підприємств в Україні [11].

У 2023 році серед факторів негативного впливу на інвестиційну привабливість інвестори повторно виділили воєнну агресію з боку Росії, корупцію, неефективність судової системи. Також вони додали до переліку цих негативних факторів трансформації у логістичному секторі економіки України та у розподілі ланцюгів доставки, а, отже, ускладнення та удорожчання логістики, що вимагає перенесення потужностей, часу та додаткових інвестицій.

Ще одним негативним фактором інвестиційної привабливості є валютні обмеження, введені НБУ щодо:

1) отримання іноземних кредитів (за ставкою не вище 12%), а також їх подальшої оплати валютою;

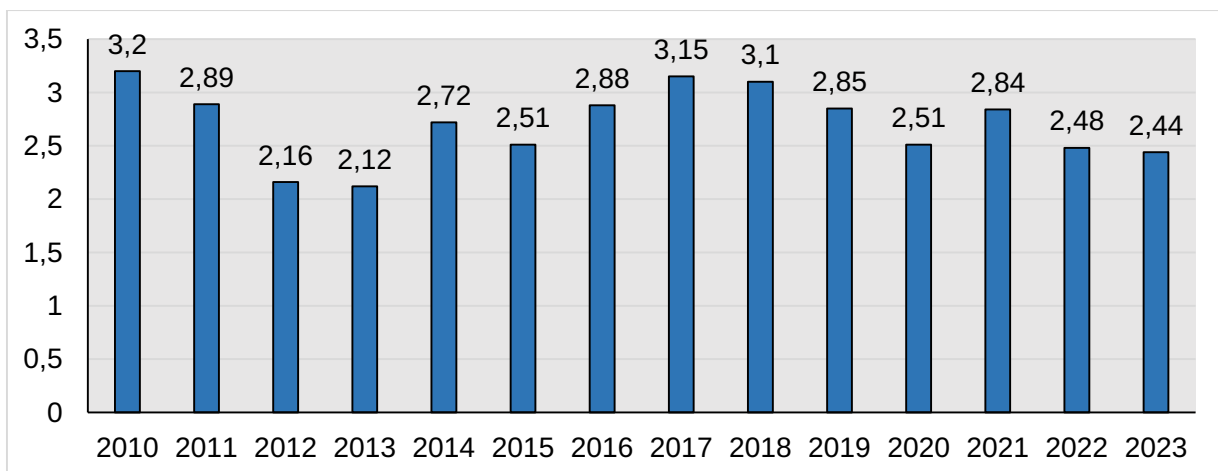

Рис. 3. Рейтинг інвестиційної привабливості України у 2010–2023 рр.

Джерело: складено авторами за даними EBA [11]

2) обмеження щодо купівлі іноземної валюти (не більше ніж на 400000 тис. грн) та термінів її використання (протягом 2 днів після купівлі);

3) обмеження міжнародних переказів;

4) обмеження у розрахунково-готівкових операціях у валюті (на суму не більше ніж 100000 грн на день);

5) зниження граничного строку для розрахунків по експортно-імпортним операціям до 180 днів.

Для іноземних інвесторів це створює додаткові ризики в процесі інвестування, не дозволяє планувати довгострокові операції, виступає індикатором зниження курсу національної валюти України, означає, що існує можливість виникнення проблем у банківській системі та інфляції [10].

До основних факторів, що чинять позитивний вплив на інвестиційну привабливість України на сучасному етапі її розвитку, відносяться:

1) діючі преференції для експорту товарів і послуг з України – відміна мита і квот на продукцію, вироблену в Україні

2) скасування необхідності отримання візи та інших дозволів при двосторонніх та транзитних перевезеннях до країн Європи («транспортний безвіз»);

3) приєднання української енергетичної системи до енергооб'єднання країн континентальної Європи та їх синхронізація, що підвищило стійкість і надійність енергетичного сектору України;

4) отримання Україною статусу кандидата на вступ в ЄС, що відкриває можливість бути учасниками програм Євросоюзу, залучати інвестиційні ресурси і гранти, налагодити тісну співпрацю з країнами-членами ЄС по всім економічним та технічним питанням

5) наявність відстрочки на сплату податків і мита, подання звітності для підприємств,

що відкриває для потенційних інвесторів можливості щодо використання фінансових коштів з метою зростання їх вартості.

У 2023 році ці фактори були доповнені такими як: цифровізація державних послуг, обігу бізнес-документації та звітності, можливість відкриття і закриття бізнесу через смартфон та урядовий портал «Дія»; дерегуляційні ініціативи в сфері агробізнесу, будівельної галузі, інформаційних та комп'ютерних технологіях і телекомунікаціях, енергетичному секторі, що за прогнозами Офісу ефективного регулювання скоротить адміністративні витрати на цих ринках на загальну суму 10238 млн євро [12].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що національна економіка України характеризується значним інвестиційним потенціалом, країна має достатні обсяги природних ресурсів, висококваліфіковані трудові кадри, розвинений промисловий, науково-технічний, технологічний сектори економіки, вигідне географічне положення у самому центрі Європи, сприятливі природно-кліматичні умови, наявність транспортних розв'язок і магістралей. Однак інвестиційна привабливість України знизилася на фоні повномасштабної війни, яку розв'язала росія в Україні. Іноземні інвестори не готові вкладати свій капітал в країну, в якій відбувається війна та є багато інших політичних, економічних, соціальних, культурних та екологічних проблем, оскільки ризики таких вкладень занадто високі. Саме через це в Україні відбувся значний відтік ПІІ, й інвестори багатьох країн світу вивели свій капітал з України.

Це вимагає більш ґрунтовного дослідження основних проблем, що зумовлюють зниження інвестиційної привабливості, їх детального аналізу на рівні внутрішнього та зовнішнього середовища, обґрунтування їх впливу на інвестиційний ринок в Україні та міжнародний інвестиційний ринок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чапляк Н. І. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>
2. Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України. *Бізнес-інформ*. 2020. № 4. С. 103–111. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-103-111>
3. Костирко Л., Серебряк К., Середа О., Зайцева Л. Інвестиційна привабливість України як домінанта залучення прямих іноземних інвестицій з європейського простору: аналіз, оцінка. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 2(43). С. 95–106. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.2.43.2022.3700>
4. Якушко І. В. Рейтингові підходи до оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23, ч. 2. С. 152–159. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/31.pdf

5. Смєсова В. Л., Дучинська Н. І. Відтворення інвестиційного потенціалу національної економіки: суперечності трансформаційного періоду : монографія. Дн-ськ : ДВНЗ УДХТУ, 2011. 195 с.
6. Смєсова В. Л., Бондаренко Л. С. Конкурентоспроможність як основа соціально-економічного розвитку та економічної безпеки регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.32702/230666814.2024.1.5>
7. UNCTAD. (2023) World Investment Report 2023. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>
8. Міністерство фінансів України. Прямі іноземні інвестиції (2024). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
9. Національний банк України. Операції за інструментами прямих інвестицій за регіонами, країнами світу та видами економічної діяльності. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>
10. Яськов Є. О., Смєсова В. Л. Ринок міжнародних рейтингових агентств та підходи до оцінювання інвестиційної привабливості країни. *Академічний огляд*. 2023. № 1(58). С. 270–283. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-1-58-20>
11. Європейська бізнес асоціація. Індекс інвестиційної привабливості України. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
12. BRDO. Офіс ефективного регулювання. 10 млрд гривень – прогностичний ефект реформи дерегуляції. 2024. URL: <https://brdo.com.ua>

REFERENCES:

1. Chapliak N. I. (2022) Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: problemy ta shliakhy vyrishennia v suchasnykh realiiakh [Investment attractiveness of Ukraine: problems and solutions in modern realities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 40, pp. 320. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>.
2. Venhurenko T. H., Plakhotniuk V. V. (2020) Analiz investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [Analysis of investment attractiveness of Ukraine]. *Biznes-inform*, no. 4, pp. 103–111. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-103-111>.
3. Kostyrko L., Serebriak K., Sereda O., Zaitseva L. (2022) Investytsiina pryvablyvist Ukrainy yak dominantna zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii z yevropeiskoho prostoru: analiz, otsinka [Investment attractiveness of Ukraine as a dominant factor in attracting foreign direct investment from the European space: analysis, evaluation]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 2(43), pp. 95–106. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3700>.
4. Yakushko I. V. (2019) Reitynhovi pidkhody do otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky [Rating approaches to assessing the investment attractiveness of the national economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 23, 2, pp. 152–159. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/31.pdf
5. Smiesova V.L. Duchynska N.I. (2011) Vidtvorennia investytsiinoho potentsialu natsionalnoi ekonomiky: superechnosti transformatsiinoho periodu [Reproduction of the investment potential of the national economy: contradictions of the transformation period]: monohrafiia [monograph]. Dn-sk: DVNZ UDKhTU, 195 p. (in Ukrainian)
6. Smiesova V.L., Bondarenko L.S. (2024) Konkurentospromozhnist yak osnova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku ta ekonomichnoi bezpeky rehioniv [Competitiveness as a basis for socio-economic development and economic security of regions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no 1, pp. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.32702/230666814.2024.1.5>
7. UNCTAD. (2023) World Investment Report 2023. Available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>
8. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2024) Priami inozemni investytsii [Foreign direct investment]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
9. National Bank of Ukraine. (2024) Operatsii za instrumentamy priamykh investytsii za rehionamy, krainamy svitu ta vydamy ekonomichnoi diialnosti [Operations on direct investment instruments by regions, countries of the world and types of economic activity]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>
10. Yaskov Ye.O., Smiesova V.L. (2023) Rynok mizhnarodnykh reitynhovykh ahentstv ta pidkhody do otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti krainy [Market of international rating agencies and approaches to assessing the investment attractiveness of the country]. *Akademichniy ohliad*, no 1(58), pp. 270–283. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-1-58-20>
11. Yevropeiska biznes asotsiatsiia. (2024) Indeks investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [Investment attractiveness index of Ukraine]. Available at: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
12. BRDO. Ofis efektyvnoho rehuliuвання. (2024) 10 mlrd hryven – prohnzovoyi efekt reformy derehuliiatsii [10 billion hryvnias – the projected effect of deregulation reform]. Available at: <https://brdo.com.ua>